

Institutionen för Hälsovetenskaper

TENTAMEN

Kurs Omvårdnad ämne, profession och etik

Examinationsmoment Salstentamen

Kurskod OM128G

Högskolepoäng för examinationsmomentet 4hp

Datum 2026-04-13

Tentamenstid 8.15-12.30

Ansvarig lärare Sophie Mårtensson

Berörda lärare Sophie Mårtensson

Hjälpmedel/bilagor

Svaren skrivs i den direkt uppkopierade tentamen. Inga andra skrivpapper ska lämnas in.

Övrigt

- Anvisningar
- Ta nytt blad för varje lärare
  - Ta nytt blad för varje ny fråga
  - Skriv endast på en sida av papperet.
  - Skriv namn och personnummer på samtliga inlämnade blad.
  - Numrera lösbladen löpande.
  - Använd inte röd penna.
  - Markera med kryss på omslaget vilka uppgifter som är lösta.

Poänggränser

Max: 86 p

Godkänd: 43 p

Skrivningsresultat bör offentliggöras inom 18 arbetsdagar

Lycka till!

Antal sidor totalt 8

Patientfall

Robert är en äldre man, han har levt själv de senaste fyra åren efter att hans partner avlidit. Robert har ett barn men inga barnbarn. Robert har varit en aktiv föreningslivs människa och innan pension arbetade han som rörmokare. Sedan ett halvår bor han nu på ett trygghetsboende i en mindre landsorts kommun. Han är klar och adekvat, men mycket begränsad i sin fysiska rörlighet på grund av en lång tids sjukdom. Han har svår smärta i båda sina knän och händer. Han kan stå och gå några få steg men vid längre förflyttning använder han rullstol. I relation till sina fysiska förmågor behöver Robert mycket stöd och hjälp för att klara av sin vardag på trygghetsboendet. Under de senaste dagarna har hans allmäntillstånd och fysiska förmågor avtagit. Omsorgspersonalen upplever att han blivit mer sluten och oklar till tid och rum. Idag vill han inte äta eller delta i de vardagliga aktiviteterna på trygghetsboendet. Omsorgspersonalen kontaktar dig som sjuksköterska då de önskar att Robert får komma till sjukhuset för mer vård. När du möter Robert sitter han uppe i sin rullstol, han berättar för dig att till sjukhuset vill han inte åka som omsorgspersonalen har föreslagit, han säger att där har han varit så att det räcker.

- 1. Sandman (2022) skriver i Omvårdnadens grunder perspektiv och förhållningsätt, om att i stället för att fokusera på vem sjuksköterskan ska vara i vård situationen så kan man titta på vilka handlingar sjuksköterskan ska utföra och vad som känner tecknar dessa handlingar. Ett sätt att se på etiken är att försöka bestämma vilka handlingar som är tillåtna och vilka som är förbjudna ofta uttryckta i olika etiska regler eller principer, dra streck mellan rätt princip och förklaring. 6p.**

Plikt-etik,	
Konsekvensetik,	
Autonomi,	
Integritet	
Människovärde och värdighet	
Rättvisa och jämlikhet	

- 2. Beskriv fyra exempel på vad du som sjuksköterska kan göra annorlunda för att bevara Roberts integritet. 4p.**

1:
2:
3:
4:

- 3. Viktiga lagar inom hälso- och sjukvård är Socialtjänstlagen (SFS 2001:453) och Hälso- och sjukvårdslagen (SFS 2017:30) beskriv kortfattat vad dessa två lagar reglerar samt ge förslag på personalkategorier som arbetar inom respektive lag. 4p.**

--

4. Ytterligare en viktig lag är Patientsäkerhetslagen (SFS 2010:659), hur definierar denna lag patientsäkerhet? 2p.

5. En första internationell etisk kod för sjuksköterskor antogs av International Council of Nurses (ICN) 1953. Den har sedan dess reviderats och uppdaterats ett flertal gånger senast år 2021. Den svenska översättningen slutfördes år 2022 och texten är anpassad efter svenska förhållanden och svensk lagstiftning, vilken svensk intresseorganisation genomförde detta arbete. 1p.

--

6. ICN:s etiska kod för sjuksköterskor beskriver värdegrund och professionellt ansvar för sjuksköterskor och sjuksköterskestudenter. Koden definierar och vägleder omvårdnaden inom sjuksköterskans olika funktioner. Koden kan vara vägledande för etiska övervägande, ställningstaganden och beslutsfattande i professionen. Nedan finns sex påstående från ICN:s etiska kod för sjuksköterskor, kryssa i rätt påstående. 1p/svar max 6p.

Påstående	Sant	Falskt
Att tillämpa ett etiskt förhållningssätt i omvårdnaden innebär ett ansvar för att fortlöpande analysera styrkor och svagheter i den egna professionella kompetensen och kontinuerligt utveckla och fördjupa sin yrkeskompetens utifrån forskning och ett kritiskt reflekterande förhållningssätt.		
Sjuksköterskor arbetar utifrån sin individuella kompetens och behörighet och använder sitt professionella omdöme när de accepterar eller delegerar ansvar.		
Sjuksköterskor värdesätter sin egen integritet, hälsa och sitt välbefinnande. För detta krävs en arbetsplatskultur som kännetecknas av yrkesmässig bekräftelse, fortbildning, reflektion och stöd, adekvat resurstilldelning, stödjande ledningsstrukturer samt en hälsosam och säker arbetsmiljö.		
Sjuksköterskor behöver inte dela med sig av sin kunskap och expertis eller ge återkoppling, handledning och stöd till sjuksköterskestudenter, sjuksköterskekollegor och annan hälso- och sjukvårdspersonal.		
Sjuksköterskor företräder patienter och deras perspektiv samt upprätthåller en kultur som främjar etiskt handlande och en öppen dialog.		
Sjuksköterskor vidtar nödvändiga åtgärder för att skydda individers, familjers, grupper och befolkningars hälsa när den hotas av medarbetare, annan person, policyer, praxis eller olämpligt eller felaktigt handhavande av teknik.		

7. Omvårdnadsvetenskaplig forskning är ett eget vetenskapsområde som grundar sig i en humanistisk värdegrund. Redogör för vad som kännetecknar det humanvetenskapliga perspektivet. 2p.

8. Teorier och begrepp är viktiga för sjuksköterskans profession, nedan finns fyra påstående om teorier och begrepp, kryssa i rätt påstående. 1p/svar max 6p.

Påstående	Sant	Falskt
-----------	------	--------

Epistemologi är läran om kunskap		
Ontologi är läran om verklighetens uppbyggnad, hur världen är beskaffad, hur vi uppfattar världen		
Teori är enkelt uttryckt ett strukturerat och systematiskt tänkande om verkligheten		
Begrepp är abstrakta, språkliga konstruktioner som vilar på en rad filosofiska antaganden		
För att kunna beskriva, förstå och förklara vårdens praktik behövs teoretiska begrepp		
Vårdvetenskapliga teorier och modeller används i inte undervisning men i forskning och praktiskt vårdarbete		

9. Högskolan i Skövde har en egen ämnesbeskrivning av ämnet omvårdnad. Namnge och redogör för dessa fyra centrala begrepp i Högskolan i Skövdes ämnesbeskrivning. 1p/svar max 8p.

Påstående	Sant	Falskt
Människan är meningsökande/skapande, medveten om sig själv och kan därför göra egna val		
Varje människa är unik och skall därför mötas/vårdas individuellt.		
Hälsa och Välbefinnande är inte en subjektiv upplevelse		
Hälsa och välbefinnande innebär att må bra, Livskraft, Livsrytm, mening och sammanhang, trygghet		
Vårdande innebär att mötet med patienter och närstående inte sker i samspel		
Vårdande innebär att vara närvarande i mötet och kunna förstå patienters livsvärld för att kunna stödja olika hälsoprocesser		
Livssammanhang och Miljö innebär en öppenhet för patientens livsvärld		
Att främja hälsa och välbefinnande handlar om att stödja/bidra till patienterna kan leva på meningsfullt sätt		

10. Vad betyder ordet caritas. 1p.

--

11. I Svensk sjuksköterskeförenings kompetensbeskrivning beskrivs den legitimerade sjuksköterskans självständiga omvårdnadsansvar för god och säker vård vilket innebär att kunna arbeta proaktivt, riskmedvetet, patientsäkert och följa regelverk. Säker vård utgör en grund för all omvårdnad vilket säkerställs genom kärnkompetenserna. Namnge varje kärnkompetens och beskriv dem. 10p.

1:
2:
3:
4:

5:

När du möter Robert sitter han i sin rullstol i sitt rum på trygghetsboendet. Innan du påbörjar samtalet med Robert har du sträckt dig efter en stol för att sitta ner på under samtalet. När du sträcker dig efter denna stol uppmärksammar du att Robert har välfärdsteknik i sitt rum.

12. Ge två exempel på välfärdsteknik och beskriv vad som kan både a) främja och b) hindra Roberts trygghet genom välfärdstekniken. 6p.

13. Eriksson (2022) skriver i Omvårdnadens grunder perspektiv och förhållningsätt att genus är ett perspektiv i ständig rörelse. Nedan finns fyra påståenden om genus, kryssa i rätt påstående. 1/svar max 4p.

Påstående	Sant	Falskt
Perspektiven på genus har över tid rört sig från fokus på kön som något biologiskt, till fokus på genus som något kulturellt skapande.	☐	☐
Över tid så ses biologi och de sociala strukturerna som så djupt sammanflätade i diskurser att de går att skilja åt.	☐	☐
Teoriutvecklingen kring genus har över tid sammanflätat genus med andra indelningar såsom ålder, sexualitet, etnicitet, klass och funktionalitet.	☐	☐
Intersektionalitet avser studier av diskriminering och förtryck i skärningen mellan maktrelationer	☐	☐

14. Med en jämlik vård menas att vård och behandling ska erbjudas på lika villkor. Namnge de sju diskrimineringsgrunderna och beskriv tre av dem 10p.

1:
2:
3:
4:
5:
6:

7:
----

15. Jirwe (2022) skriver i Omvårdnadens grunder perspektiv och förhållningsätt om begreppet transkulturell omvårdnad, beskriv vad som menas med att sjuksköterskan har ett grundantagande i begreppet transkulturell omvårdnad. 4p.

16. Gerontologi kan översättas till "läran om gammal man" och är läran om det normala åldrandet. Nedan finns fyra påstående om det normala åldrandet, kryssa i rätt påstående. 1p/svar max 4p.

Påstående	Sant	Falskt
Gerontologi är ett multiprofessionellt ämne		
Åldrandet består av kronologisk ålder, biologisk ålder funktionell ålder, psykologisk ålder och social ålder		
Fysisk aktivitet kan delvis motverka konsekvenserna av det normala åldrandet		
Livsloppsteori, gerotransscendensteori och aktivitetsteori är tre teorier om åldrandet		

17. World health Organization WHO definierar palliativ vård: "Palliativ vård bygger på ett förhållningsätt som syftar till att förbättra livskvalitén för patienter och de närstående, genom att förebygga och lindra lidandet genom tidig upptäckt, bedömning och behandling av smärta och andra fysiska psykosocial och andliga problem som kan uppkomma i samband med livshotande sjukdom" Nedan finns sex påstående om palliativ vård, kryssa i rätt påstående. 1/svar max 6p.

Påstående	Sant	Falskt
Ordet palliation kommer från latinets ordet pallium vilket betyder mantel eller kappa		
Enligt WHO:s definition ska omvårdnaden runt den palliativa patienten vila på fyra hörnstenar, teamarbete, symtomlindring, kommunikation och relation, och närstående		
Palliativ vård kan ges under flera år		
Under de sista timmarna innan döden inträffar händer många förändringar i kroppen		
Palliativ vård kan endast ges på sjukhus		
Sjuksköterskan får självständigt konstatera dödsfall		

18. För att få en fördjupad förståelse för Roberts liv på trygghetsboendets kan forskare använda sig av två datainsamlingsmetoder, namnge och beskriv skillnaden på dessa två datainsamlingsmetoder. 4p.

1:
2:
